

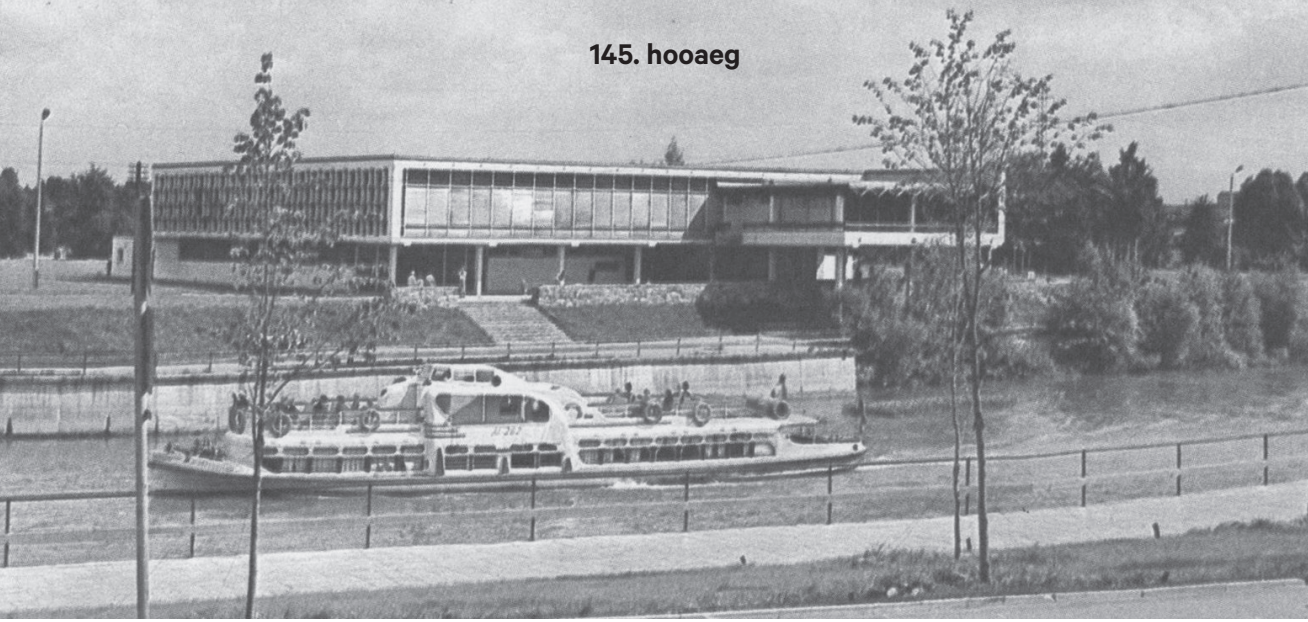

Minu veetlev Tartu

---

145. hooaeg

Minu veetlev Tartu

LAULUDE JA LUGUDE ÕHTU KAHES VAATUSES

LAVASTAJA TIIT PALU
MUUSIKAJUHT ELE SONN
KUNSTNIK MAARJA MEERU
VIDEOKUJUNDAJA JANEK SAVOLAINEN
VALGUSKUJUNDAJA ANDRES SARV

OSADES:

MARIA SOOMETS
MARIAN HEINAT
LINDA KOLDE
RIHO KÜTSAR
TANEL JONAS
PRIIT STRANDBERG
STEN KARPOV

ANSAMBEL:

KARL LAANEKASK (kitarrid)
PRIIT STRANDBERG (kitarr)
MARGUS TAMMEMÄGI (löökpillid)
INDREK MÄLLO (basskitarr)
ELE SONN (klahvillid)

ESIETENDUS 6. DETSEMBRIL 2014 VANEMUISE SUURES MAJAS

ETENDUSE JUHT ÜLLE TINN

TARTU TAPU

74300

I VAATUS

1. J. Rosenfeld / H. Jõgioja “Sügisene ülikoolilinn”
2. L. Ronstad / S. Vrait “Vaid üks pilk”
3. K. Tomingas / B. Alver “Korallid Emajões”
4. A. Valkonen / L. Tungal “Leib jahtub”
5. G. Graps / G. Graps “Istun aknal”
6. A. Valkonen / R. Kangro / A. Jaaksoo “Mutiku blues” rokkooperist “Põhjaneitsi”
7. V. Võssotski / V. Võssotski “Утренняя гимнастика” / “Я не люблю”
8. A. Adams / U. Taul / K. Kajar “Ikka koju pärast tööd”

II VAATUS

1. R. Waters / R. Waters “Money”
2. J. Rosenfeld / J. Sütt “Ulila”
3. M. Kappel / H. Runnel “Ei mullast”
4. J. Jürisson / J. Veski “Ootus”
5. T. Tepandi / S. Akesson / J. Viiding “Kiri kodukandist”
6. Suuk / J. B. Isotamm “Statistiline”
7. J. Holmes “Dazed and Confused”
8. V. Toomemets / L. van Beethoven / H. Runnel “Öö lõhnab, vihma sajab”

Lavastuses kasutatakse fragmente P. Pihlapi loost “Ebaühtlane sirge”,
A. Valkoneni / R. Kangro loost “Seatapp” (“Põhjaneitsi”) ja E. Kolmanovski loost
“Elu, armastan sind!”

CHRISTEN NORA GUDE VIO

TARTU ON KOHT INIMESES

Tartus on korraga kohal minevik ja tulevik, retrospektiiv ja perspektiiv, nooruse õhin ja targaks saanu rahu, lepitamatud vastuolud ja kõigi vastandite sulam. Tartu on paik, kuhu vanaks ja targaks saanud inimesed oma mälestustes naasevad.

Meie lavastus algas lauludest. Valisime teemaks 1970ndad, sest sel kümnendil kandis muusika veel sõnumit. Kõik muu tuli sinna juurde ja vahele, lugesime selleks kümneid raamatuid ja kogusime infot igast allikast. „Minu veetlev Tartu“ pole tõsine uurimustöö, vaid rida piltidest ja muusikast, mis võiksid elustada mälestusi päevadest, mis olid nagu alles eile.

Tartus elasid 1970ndatel mu vanavanemad. Neil oli suure aiaga maja Kalevi tänaval. Vanaisa oli kooliõpetaja, kellelt repressioonidega oli võetud amet ja sissetulek; äraelamiseks hakkas pere kasvatama rabarberit, mida veeti Leningradi turgudele. Blokaadilinna elanikud maksid varakevadise esimese vitamiini eest head raha. Rabarberit kasvatati tööstuslikes kogustes, aias polnud ühtki vaba ruutmeetrit. Mäletan vanemaid sugulasi matšeededega rabarberivarsi töötlemas ja kimpudesse sidumas.

Mul on mälopilt Illimari-vanusest ajast, mil olin lootusetult eksinud punaste varte ja pea kohal kõrguvate lopsakate lehtrite metsa ega teadnud, kuhu minna või mis saab. Kust jookseb piir ajastute vahel, on alati suhteline.

Mõne jaoks pole seitsmekümnendad kunagi lõppenud nagu nad mõne jaoks pole kunagi alanudki. Enamus näitlejatest, kes täna laval, polnud siis sündinud, ja ainult mõni on põline tartlane. Ühiste lugude kaudu oleme aga seotud kõik.

Tartu pole täpp kaardil, vaid koht inimeses.

Aitäh kõigile, kes aitasid seda leida!

Tiit Palu, lavastaja

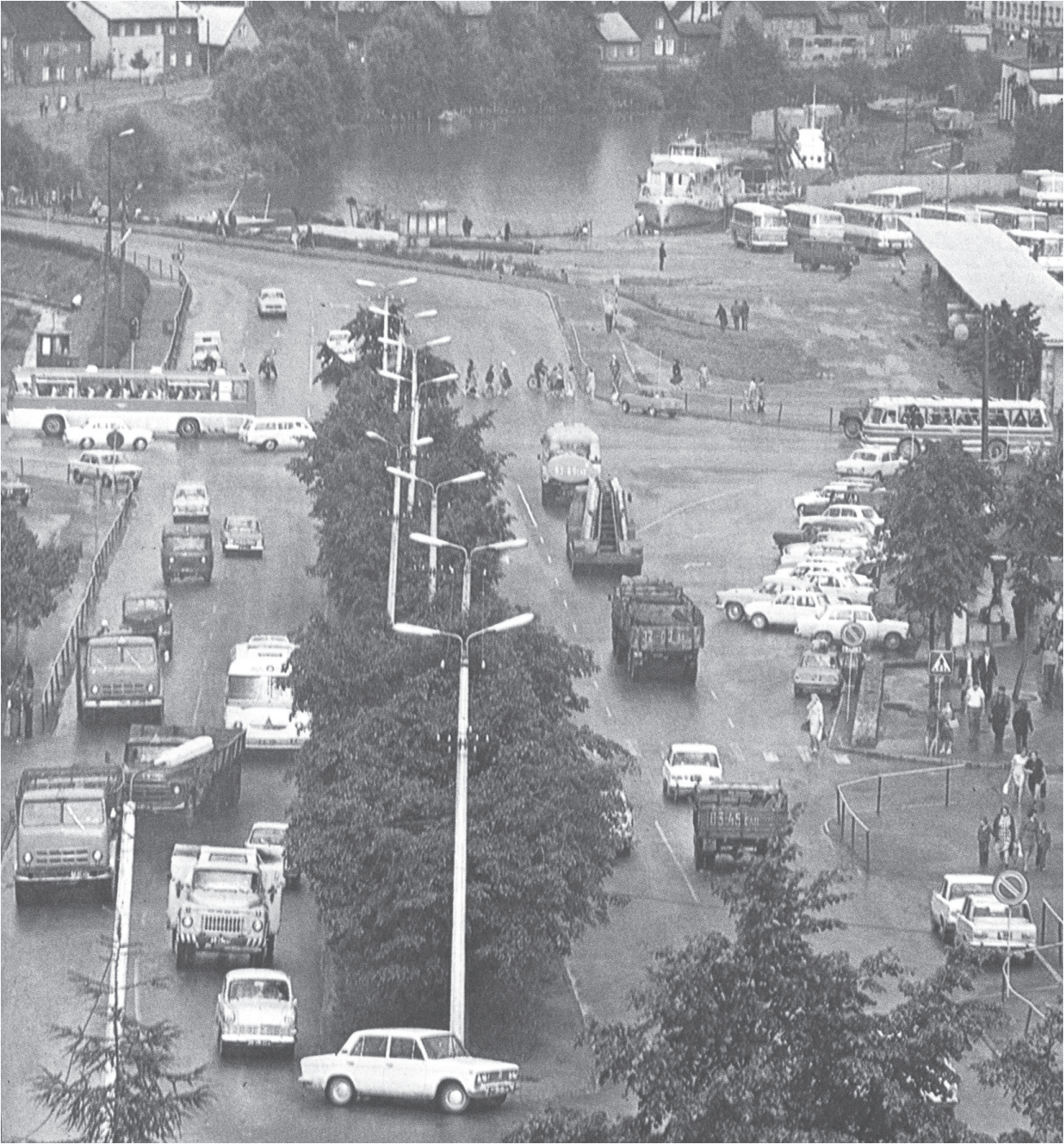
FAKTE TARTU VARASEMAST AJALOOST

5. sajandil pKr rajati Toomemäe idapoolsele küljele linnus, mida ürgveise ehk tarva järgi hakati kutsuma Tarbatuks. Läbi aastasadade on linn mitu korda oma nime vahetanud - sakslased kutsusid teda Dorpatiks ning venelased hoopis Jurjeviks. Hellitavalt kutsutakse Tartut ka Emajõe Ateenaks.

1030	Tartu esmamainimine kirjasõnas
1227-1558	334 aastat oli Tartu (Dorpat) Tartu piiskopkonna pealinn
1632	Rootsi kuningas Gustav II Adolf asutas Tartusse ülikooli
1802	Ülikooli taasavamine Vene keisri Aleksander I korraldusel
1919	Tartu ülikoolist sai eestikeelne rahvusülikool
1920	Tartus sõlmiti rahu Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel
1941-1944	Teise maailmasõja käigus hävitati umbes pool Tartust

Eesti ajaloos on Tartul olnud palju tähtsaid hetki, üks olulisemaid seostub rahvusliku liikumisega, mille hälliks ja keskuseks Tartu oli.

1864	ilmuma hakkas J. V. Jannseni ajaleht "Postimees"
1865	asutati laulu- ja mänguselts "Vanemuine"
1869	toimus Eesti esimene üldlaulupidu
1870	toimus esimene eestikeelne teatrietendus "Saaremaa onupoeg"
1872	asutati Eesti Kirjameeste Selts

NUMBREID JA FAKTE NÕUKOGUDEAEGSEST TARTUST

Tartu sai Teises maailmasõjas kõvasti kannatada, linnast hävis pea 50%. Sõjajärgsetel aastatel tegeleti linna puhastamise ja varemete koristamisega. Tartu oli Nõukogude Liidu ajal kinnine linn - välismaalased tohtisid siin käia vaid eriloaga ning ööbida polnud neil Tartus lubatud. 70ndatel aastatel algas aktiivne ehitustöö Tartu Ülejõe linnaosas, esialgu ehitati Jaama ja Uue tänava piirkonnas, siis aga keskenduti Anne elamurajooni ehitamisele ning linna lääneosas asuvale Maarjamõisa kompleksile. 1979. aastaks oli linna territoorium laienenud 39-le ruutkilomeetrile.

LIIKLUS

Sõda purustas kõik Tartu sillad, sõjajärgselt lahendati olukord pontoonsildade ning ajutise puusillaga. 1957. aastal valmis Võidu sild ning 1959. aastal sai valmis Kaarsild jalakäijatele. Tartu tänavate munakivisillutist hakati tasapisi asendama asfaltkattega.

1970ndate lõpul on Tartus registreeritud mootorsõidukeid 16 731, neist 7543 individuaalautot ning 5882 individuaalmootorratast.

Aastate jooksul kasvas ka ühissõidukite osakaal linnaliikluses:

1954. aastal oli käigus 4 marsruuti ning autobusside arv linnas oli samuti 4

1960. aastal oli käigus 11 marsruuti ning autobusside arv oli tõusnud 20ni

1970. aastal oli käigus 26 marsruuti ning autobusside arv oli 48

1975. aastal oli käigus 27 marsruuti ning autobusside arv oli 65

Taksode arv kasvas linnas samuti: 1954. aastal oli Tartus 53 taksot, 1979. aastal juba 142.

KAUBANDUS

Aastal 1945 töötas Tartus 36 toidukauplust, 15 tööstuskaupade kauplust, 5 sööklad, 3 toidubaari ja 2 kohvikut.

1960. aastaks oli Tartus 80 toidukaupade kauplust ning 52 tööstuskaupade kauplust, 21 sööklad, 6 toidubaari, 5 kohvikut, 2 restorani ning üks rahvaköök.

Aastatel 1960 -1970 avati Riimäel kauplused “Tekstiil”, “Siluett”, Vaksali tänavas mööbli- ja ehitusmaterjalide kauplus. Valmisid uued toidukaupade kauplused “Veeriku”, “Jaama”, “Ropka”, “Linda”, “Tähe” ja “Variku”. Avati söökla “Ropka” ja restoran “Kaseke”. Tartu Tarbijate Kooperatiiv avas 20. detsembril 1966 kaubamaja.

1970ndatel aastatel hakati hoogsalt rajama Annelinna ning seetõttu ehitati nendesse piirkondadesse ka toidukauplusi. Nii valmisid Annelinnas kaks “universaalse sortimendiga toidukaupade selvekauplust”: “Anne” ja “Saare”. Sama tüüpi kauplusi avati ka teistes linnaosades: “Karete” Jalaka tänavas, “Võru” Alevi tänavas ja “Leninakan” jalakäijate pontoonsilla läheduses.

Kolhoosituru nime all tegutses ka Tartu turg, kuhu tol perioodil ehitati katusealuseid ja kioskeid.

Käiku tulid ka suured kaarhallid: 1. Mai tänaval müüdi neljas kaarhallis mööblit.

Kasvas ühiskondlike toitlustusettevõtete osakaal:

1. jaanuaril 1980 oli Tartus 154 toitlustusettevõtet ja neis kokku 10 780 istekohta.

Populaarseimad ja tuntuimad neist olid kohvikud “Tartu” ja “Säde”, restoranid “Kaunas”, “Tarvas”, “Kaseke”, “Volga”. Statistikaaruannetes tõstetakse esile ka “Kaunase” heal tasemel varieteetruppi.

Tähtis koht oli toonases ühiskonnas ka töölissööklatel. Neid oli statistika andmetel Tartus 1980. aastal tervelt 57.

1970ndatel aastatel oli Tartus kaks töötavat hotelli: “Park” ja “Tartu”.

TARTU ELANIKKOND

1. jaanuaril 1941 elas Tartus 59 542 inimest

1. jaanuaril 1945 oli Tartu elanike arv 34 000

1947. aastal ületas Tartu elanike arv uuesti 50 000 elaniku piiri

1. jaanuaril 1956 elas Tartus 70 400 inimest

1970. aastal loetleti Tartu elanike arvuks 90 459

1977. aastal ületas Tartu elanike arv 100 000 piiri

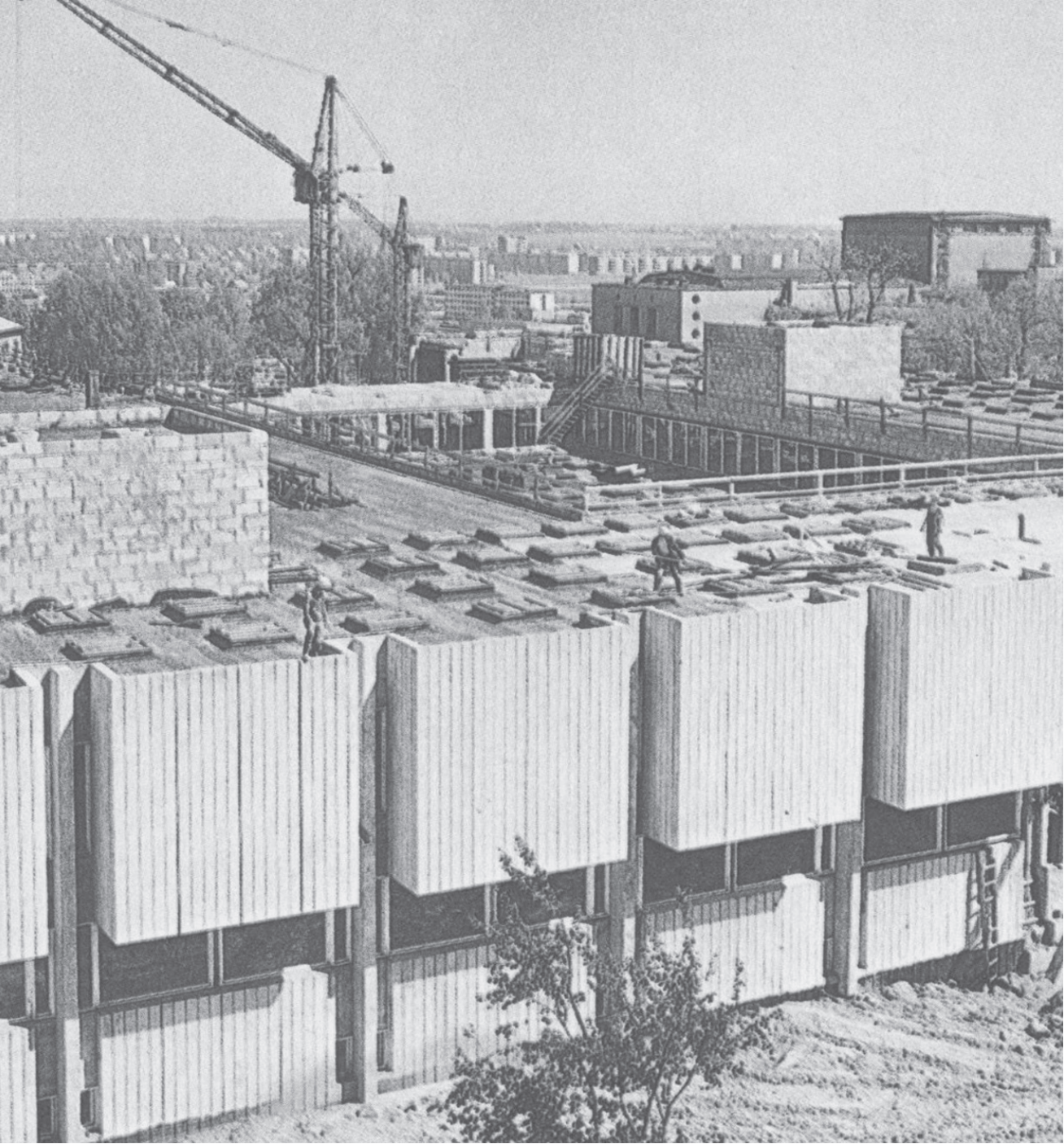
1969. aastal jagunes Tartu rahvastik oma päritolult järgnevatesse rühmadesse:

- päristartlased ehk siin sündinud ja pidevalt elanud inimesed: 1/3 elanike üldarvust (suurem osa neist alla 15-aastased lapsed). Kokku 35,7%
- Kagu-Eestis sündinud: 32,3 %
- mujal Eestis sündinud: 13,4 %
- teistes liiduvabariikides või välismaal sündinud: 18,6 %

Tartu uuselanike seas domineerisid põhiliselt maainimesed: 3/4 uutest tartlastest olid sündinud maal ning ka nende eelmine elukoht oli olnud mõnes maapiirkonnas.

Tartusse elama tuleku põhjused: töö (29%), õppimine (22%), perekondlikud asjaolud (36%), linnaelu hüvede eelistamine maaelule (6%), muud põhjused (7%).

MAJANDUS

1972. aasta andmetel oli majandusharude osakaal keskmise töötajate arvu järgi Tartus järgmine:

Tööstus 37,3%

Ehitus 5,7 %

Kaubandus, varumine, varustus 11,1 %

Haridus, teadus ja kultuur 16,6 %

Tervishoid ja sport 7,9 %

Teenindus- ja elamu-kommunaalmajandus 6,6 %

Haldus ja muud harud 6,2 %

Suurtest tööstusettevõtetest asusid Tartus:

Tartu Autode Remondi Katsetehas, Tartu Katseremonditehas, Tartu Aparaaditehas, Tartu Metsakombinaat ja hiljem ka Tartu Mööblikominaat, Tartu Ehitusmaterjalide Tehas, Õmblusvabrik Sangar, tekstiilivabrik Areng, Tartu Plastmasstoodete Katsetehas (aastani 1972 Tartu Kammivabrik), Tartu Raudbetoonitehas, Tartu Elamuehituskombinaat, Tartu Naha- ja Jalatsikominaat, Tartu Piimakombinaat, Tartu Lihakombinaat, Tartu Eksperimentaalõlletehas, Tartu Konservitehas, Tartu Leivakombinaat, Hans Heidemanni nimeline Trükikoda jne.

Anne Kauphus

KULTUURI - JA HARIDUSELU

Tartus oli kaks kõrgkooli: Tartu Riiklik Ülikool ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia. 1979. aasta andmetel õppis Tartu Riikliku Ülikooli statsionaaris 5200 üliõpilast ning kaugõppes 2000 üliõpilast. Eesti Põllumajanduse Akadeemias oli 1979. aastal 2308 statsionaarset ning 1523 mittestatsionaarset üliõpilast.

Tartu muuseumid: Riiklik Etnograafiline Muuseum, Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Kirjandusmuuseum, TRÜ Klassikalise Muinasteaduse Muuseum, Zooloogiamuuseum, Geoloogiamuuseum, Tartu Linnamuuseum, O. Lutsu majamuuseum, Tähetorn, ENSV Spordimuuseum, Eesti Põllumajanduse Muuseum, Tartu II Keskkooli muuseum, VI Keskkooli lahingukuulsuse muuseum ja V. I. Lenini muuseum, L. Kullmani nimelise Kutsekeskkooli muuseum, Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo muuseum, IV Keskkooli lahingukuulsuse muuseum, tehase “Võit” muuseum ning Tartu Riiklik Kunstimuuseum.

1979. aastal töötas linnas N. Gogoli nimeline Keskraamatukogu nelja haruraamatukoguga, viis ametühingu ja neli ametkondlikku raamatukogu, TRÜ Teaduslik Raamatukogu, EPA raamatukogu ja Kirjandusmuuseumi raamatukogu. Kui 1963. aastal ostis tartlane aastas raamatuid 7,98 rubla eest, siis aastal 1978 oli see summa 15,53 rubla (ENSVs tervikuna 10,07 rubla inimese kohta).

Linna kaalukaim kultuuritempel oli Riiklik Akadeemiline Teater “Vanemuine” Kaarel Irdi juhtimisel. 1967. aastal avati sõjas hävinud teatrimaja asemel Tartu kesklinnas uus teatrimaja (600 istekohta) ning 1970. aastal kontserdisaal (800 istekohta). Vanemuise väike maja põles 1978. aastal ning seisis pikka aega remondi ootel.

Linna suurim klubiline asutus oli ENSV Ametühingute Nõukogu Tartu Kulturihoone, kus tegutses ligemale 40 erinevat kollektiivi, näiteks Ed. Vilde nimeline Rahvateater, puhkpilliorkester, segakoor “Heli” ja Tartu poistekoor. Linnas tegutsesid ka

Noortemaja “Sõprus” ja sealsed huviringid, samuti Tervishoiutöötajate Maja naiskoor, TRÜ ja EPA akadeemiline meeskoor, TRÜ akadeemiline naiskoor, segakoor Vanemuine, TRÜ rahvakunstiansambel, koor “Gaudeamus” jpt.

Palju kultuuriüritusi toimus Tartu Laululaval. Samuti olid populaarsed rahvaülikoolid. Tartus tegutsesid ka ENSV Kirjanike Liidu Tartu osakond, ENSV Heliloojate Liidu Tartu osakond, ENSV Arhitektide Liidu Tartu osakond, ENSV Kunstnike Liidu Tartu osakond.

Kinosid oli Tartus 6: “Saluut”, “Komsomol”, “Ekraan”, ametiühingukino “Varia” ning ametkondlikud kinod Raudteelaste klubis ning Puiestee tänava klubis.

NÕUKOGUDEAEGSEID ANEKDOOTE

Eideke on toidupoes.

- Andke leiba!
- Palun.
- Tänu Jumalale. Andke piima!
- Palun.
- Tänu Jumalale.

Korraalvur: Miks sa Jumalat tänad, ega tema sulle seda kõike andnud ei ole, vaid riik ja meie partei!

Eideke: Palun, andke liha!

- Ei ole.
- Tänu parteile ja valitsusele. Andke kohvi!
- Ei ole.
- Tänu parteile ja riigile!

[1977]

Ilmub viimane raamat “Mälestusi lihatoitudest”.

[1979]

* * *

Mammi küsib lihapoes maksa, seakeelt, neeru.

Keegi kõrvalseisja imestab: “Oi, mammi, küll teil on hea mälu!”

[1979]

* * *

Brežnevilt küsitakse: “Mis segadus teil praegu riigis lahti on?” Brežnev vastab:

“See on ülemineku-ajajärk: ilma rahata veel ei saa, aga raha eest ka enam ei saa.”

* * *

Mees käis aastaid oma naabri peale kaebamas:

- Naaber sööb sinki ja kalamarja!

- Naaber sööb suitsuvorsti!

- Naaber sööb kana ja vorsti! (kui aeg edasi oli läinud)

- Naaber sööb! (tänapäeval)

[1982]

* * *

Mis juhtub Sahara kõrbega, kui seal kehtestada nõukogude võim?

- Esimese viie aastaga ei juhtu midagi, siis saab liiv otsa.

[1978]

* * *

Hruštšov küsib naljatades kolhoosnikult: “Kuidas elate?”

Kolhoosnik vastab naljatades: “Hästi.”

[1965]

* * *

Mehel kadus papagoi.

Mees läheb miilitsasse ja ütleb: “Kui leiate, siis teadke, et mina tema poliitilisi vaateid ei jaga.”

[1982]

* * *

Hitler, Napoleon ja Kennedy kohtuvad Peetruse juures.

Kennedy: “Kui mul oleks nii hea ihukaitse kui Brežnevil, siis ma elaksin veel.”

Hitler: “Kui mul oleks nii hea sõjavägi kui Brežnevil, oleksin võitnud.”

Napoleon: “Kui mul oleks nii hea leht olnud, kui on “Pravda”, poleks keegi teada saanud, et ma Moskva all kaotasin.”

[1978]

* * *

Tahetakse ehitada suurt silda, aga selleks peab saama Moskvast loa. Luba hankima saadetakse jänes. See tuleb kahe nädala pärast sasiult ja väsinult tagasi - ei mingit luba. Läheb rebane, tuleb nädala pärast tagasi - ei midagi. Siis saadetakse eesel. See tuleb ühe päeva pärast tagasi, sai kõik - raha, loa. Tee või sild piki jõge! “Kuidas siis nii”, imestatakse. Eesel: “Mul seal sugulased eesotsas!”

* * *

Lennukis sõidavad valitsuse liikmed, nende hulgas Brežnev. Juhtub õnnetus, lennuki põhi pudeneb alt. Kõik ripuvad, hoides ülalt kinni. Selgub, et kõigile kohti ei jätku ja keegi peab lahti laskma. Brežnev ütleb: “Mina olen alati esimene olnud, olgu, olen ka siin.” Kõik hakkavad plaksutama.

[1981]

* * *

Brežnev tuleb ühel päeval tööle ilma aumärkideta.

- Kus?

- Unustasin pidžaama külge!

* * *

Lavastuse kõlavad Kristiina Ehini luuletus “On palav päev Brežnevi ajal” ning Kalev Keskküla luuletus “Vana tartlase nutulaul”.

Statistilised andmed Tartu kohta pärinevad raamatust “Tartu ajalugu”

(Koostaja R. Pullat, ER 1980)

Anekdoovid on pärit andmebaasist folklore.ee

Teatrijuht Toomas Peterson

Draamajuht Tiit Palu

Muusikajuht Paul Mägi

Balletijuht Mare Tommingas

Lavastusala: Rait Randoja, Rello Lääts, Mart Visnapuu, Aigar Kikkas,
Juri Gudkov, Sergei Ivanov, Paap Nõmm, Koit Visnapuu, Alvar Maidla, Remo Paatsi

Dekoratsiooniala: Aarne Hansalu, Marika Raudam, Ain Austa, Innari Toome,
Andres Lindok, Terje Kiho, Leenamari Pirn, Katrin Nigumann, Sirje Kolpakova,
Aleksandr Karzubov, Indrek Ots, Eino Reinapu, Mart Raja, Arvo Lipping, Tarvo Vassil

Jumestus ja soengud: Anne-Ly Soo, Mare Kuul, Raili Lass, Kairi Laur

Kostüümiala: Ivika Jõesaar, Liisi Ess, Ruth Rehme-Rähni, Külli Kukk, Edith Ütt, Ivi Vels,
Heli Kruuse, Natalja Malinen, Luule Luht, Tia Nuka, Kaire Arujõe, Riin Palumets,
Irina Medvedeva, Valentina Kalvik, Inkeri Orasmaa, Daisy Tiikoja, Elli Nõps,
Anneli Vassar, Marit Reinmets, Natalja Malinen, Juta Reben, Mati Laas,
Malle Värno, Henn Laidvee

Riietusala: Piret Univer, Eva Kõiv, Kadri Kangur

Rekvisiidiala: Liina Martoja, Ave Liivamägi, Angelika Aun, Riin Tammiste, Kaie Uustal

Valgustusala: Tõnis Järs, Tõnu Eimra, Kaspar Aus, Madis Fuchs, Andrus Treier,
Villu Adamson, Tauri Kõtsi

Heli- ja videoala: Toivo Tenno, Vaiko Vreimann, Kalev Kääpa, Andres Tirmaste

Kava koostas Anu Tonts

Kava kujundas Andra Seepter

Fotod raamatutest: “Tartu ajalugu” (ER 1980) ja “Tartu 950” (ER 1980)

Elus edasi

Aasta kultuurisõber

Teatrihooajalt aitab
eesriide tõsta EMT

emt.ee

EMT on Vanemaise teatri hooaja toetaja

ALTIA
— EESTI —
Eristlikeks hetkedeks

Vanemuise teatri
toetaja

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA. ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.

Maagilisi teatrielamusi

soovib Teile

 kinema

Omade ja võõraste vahel

Emakeelne kultuur on hindamatu väärtus.

30. detsembril 2006 asutasime Vanemuise Fondi, et hoida ja toetada Eesti teatrikunsti.
Lubame hea seista fondi käekäigu eest

Olga Aasav, Kalev Kase, Mart Avarmaa, Tartu linn

Vanemuise Fond on loodud teatri töötajate erialase arengu ja koolituse toetuseks.
Fondi on võimalik teha annetusi:

SA Tartu Kultuurkapital / SEB pank 10102052050006 / Sampo Pank 334408570002
Märksõna: VANEMUISE FOND

Vanemuise fond tänab:

Olga Aasavit, Mart Avarmaad, Alar Kroodot, Kalev Kaset, Mati Kermast, Eero Timmermanni,
Tartu linna, Vanemuise advendikontserdil annetajaid.

AS GIGA on Vanemuise Sümfooniaorkestri Kassitoome tasuta suvekontserdi peasponsor.

AASTA TOETAJA

AASTA TOETAJA

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tartus

Ametlik hotellipartner Tallinnas

Postimees

KULTUURIMINISTEERIUM

vanemuine.ee